

Historier fra Bybakken

Indholdsfortegnelse for årene 2007-2018

Titel	Indhold	Årstal	side
Det gamle rådhus i Aabenraa	Vi har ikke nogen billeder af det gamle rådhus, der blev nedrevet i forbindelse med opførelsen af arkitekt CL Hansens rådhus 1828-30. Mag. art. Jørgen Witte har fundet og redigeret en række avisartikler om det oprindelige rådhus, skrevet af lokalhistoriker Thomas Ries (1855-1923).	2007	6
Rådhusgade i Aabenraa. Resterne af et byprojekt	Markedspladsen ved Madevej er den nyeste af byens pladser, der blev skabt i slutningen af 1800-tallet ved opførelsen af en række centrale offentlige bygninger øst for bybakken. Overinspektør Peter Dragsbo	2007	20
Aabenraas sidste markedsdage 1920-1952	For blot lidt over 100 år siden var det ikke noget særsyn med kreaturer, heste, grise og gæs i byens gader, når det var markedsdage. Overinspektør Kim Furdal, Museum Sønderjylland, ISL — Lokalhistorie, har set nærmere på nedlæggelsen af de traditionsrige markeder i Aabenraa.	2007	24
Aabenraas sidste værft	2007 lukkede Aabenraa Værft, og dermed en epoke i Aabenraas industrihistorie. Overinspektør Asser Amdisen, Aabenraa Museum - Kulturhistorie Aabenraa, fortæller historien om en god idé, en entreprenant iværksætter, og et skibsværft i til tider høj bølgegang.	2007	40
En apotekers politiske bekendelser 1.	I 1851 flyttede A.H.H. Worsaae til Aabenraa, hvor han grundlagde Svaneapoteket. Han var også meget nationalt engageret på den danske side og tillige en skarp iagttagere. I 1876 nedfældede han disse iagttagelser i sine erindringer om tiden i Aabenraa fra 1851 til 1872. Kim Furdal har redigeret et uddrag af det store håndskrevne manuskript, hvis første del bringes her.	2007	47
Rent, sundt og velmagende øl - Apenrader Aktie-Bryggeri-Selskab	Det var på baggrund af en trængt økonomisk situation i Aabenraa, at en gruppe borgere i byen stiftede Apenrader Actien-Brauerei-Gesellschaft i 1888. Arkivar ph.d. Leif Hansen Nielsen, Landsarkivet for Sønderjylland, tegner et portræt af bryggeriet med de store faglige og økonomiske ambitioner	2008	6
Aabenraas første byplanlægning	I 1938 fik Danmark en skelsættende byplanlov, men på dette tidspunkt havde de sønderjyske købstæder for længst erfaringer med byplanlægning. Overinspektør Kim Furdal, Museum Sønderjylland - ISL, har set på en af de første byplaner i Aabenraa.	2008	14
Aabenraa Automobilselskab A/S	I 2006 valgte bestyrelsen for Aabenraa Automobilselskab i Aabenraa at sælge rutebilstationen, og dermed sluttede et stykke erhvervshistorie i Aabenraa. Erik Skifter Andersen fortæller om rutebilselskabet, der startede i 1925 for at sikre forbindelsen mellem byen og dens opland.	2008	20
En apotekers politiske bekendelser 2	I apoteker H.H. Worsaaes erindringer er vi nu kommet til eftersommeren 1863, hvor det for alvor trækker op til krig mellem Danmark og de to europæiske stormagter Preussen og Østrig. Worsaae fortæller om skæbneåret 1864,	2008	36

	<p>som det så ud fra Aabenraa for byens danske apoteker. Første del af erindringerne blev bragt i årbogen for 2007</p>		
<p>Handel med øl og brændevin i Aabenraa 1707-1710 og kan vi vide noget om, hvordan øllet smagte.</p>	<p>Tidligere landsarkivar Hans H. Worsøe fortæller om kampen om privilegiet til ølbrygning og salg af øl i begyndelsen af 1700-tallet. Som en sløjfe på historien om det historiske øl omtaler han en moderne analyse af Aabenraa-humlens smagsstoffer.</p>	2009	6
<p>Aabenraa Toldbod: Winstrup, Vestindien og Wilhelm Lund.</p>	<p>Konstitueret overinspektør Stefanie Robl skriver om toldboden i Aabenraa, der blev opført 1854 efter tegninger af arkitekt L A. Winstrup. Toldboden var også udgangspunkt for Wilhelm Lunds succesrige karriere som reder.</p>	2009	15
<p>Fra kalkbrænderi til tømmerhandel - træk af Cimbria's historie frem til ca. 1925</p>	<p>Arkivar Leif Hansen Nielsen beretter hvordan skibskaptajn i. C. Overbeck i 1874 oprettede en tømmerhandel og et kalkbrænderi i Aabenraa. Han følger derpå virksomhedens tidlige historie frem til Genforeningen.</p>	2009	21
<p>Café Bonnich - et konditori i Aabenraa.</p>	<p>Projektkoordinator Lisbeth Skjernov fortæller historien om Café Bonnich, der var landets næstældste konditori, og som vil blive genopført i Købstadsmuseet Den Gamle By i Århus.</p>	2009	31
<p>Boliger for menigmand - boligbyggeri i Aabenraa 1921-1960</p>	<p>Overinspektør Kim Furdal beskriver den lang-varige kamp imod boligmangel og husvildeproblemer i Aabenraa i tiden efter Genforeningen. Det store boligbyggeri især efter 1945 fik ikke kun stor social betydning, men ændrede også byens størrelse og ansigt.</p>	2009	39
<p>Mellem himmel og jord. Historien om de 600 døde ombord på CECILIE i 1863</p>	<p>I 1863 ankom CECILIE fort af kaptajn Schmidt til Hong Kong med en last med 600 døde kinesere. Cand.mag. Petur Petersen Dall fortæller historien om den specielle last.</p>	2010	6
<p>En bødkers liv. Bødkermester Hans Christian Tögesens erindringer</p>	<p>Bødkermester Hans Christian Tögesen (1841-1921) drev fra 1865 til 1918 et bødkerværksted i Nørretorv 10. Inden han døde nedskrev han sine erindringer om sit og farens liv som bødkere i Aabenraa. Teksten er oversat fra tysk af Erik Skifter Andersen.</p>	2010	11
<p>Fanny Enge</p>	<p>I 1881 døde Fanny Enge i en alder af 76 år som ugift vaskekone i Persillegade. Mag.art. Jørgen Witte tegner et portræt af den myteomblæste vaskekone, der ligger begravet på Aabenraa kirkegård.</p>	2010	29
<p>Apenrader Gewerbliche Fortbildungsschule 1868-1920</p>	<p>Som følge af den preussiske lovgivning var Sønderjylland allerede i slutningen af 1800-tallet langt fremme, når det gjaldt de erhvervsfaglige uddannelser Museumsinspektør Kim Furdal har set nærmere på etableringen af Apenrader Gewerbliche Fortbildungsschule og dens historie frem til Genforeningen i 1920.</p>	2010	40
<p>Af Erik Bodenhofs erindringer fra sejlskibstidens Aabenraa</p>	<p>I 1914 udgav Erik Bodenhof bogen «Den gamle General med uddrag af sin morfar, generalmajor Frederik Gotthold v. Müllers efterladte papirer I bogen fortæller Erik Bodenhof også om sin skolegang og opvækst i byen i sidste halvdel af 1850'erne og første halvdel af 1860'erne. Orla Jensen og Mikkel Leth Jespersen har her redigeret de relevante afsnit om tiden i Aabenraa.</p>	2011	6

Aabenraa og englandskrigene	Englandskrigene ramte skibsfarten og dermed Aabenraa hårdt. Museumsinspektør Mikkel Leth Jespersen har set på Englandskrigenes konsekvenser for Aabenraa. Det er bl.a. historien om to kanonbatterier og kanonbåden "Caroline".	2011	24
Nygade - en kalejdoskopisk fortælling	Lyden af en propeldreven flyvemaskine er indgangen til fhv. sognepræst i Gelsted, Erik Jakob Petersens erindringer om sin barndom i Nygade under besættelsen.	2011	41
Tyske flygtninge i Aabenraa 1945-1947	I krigens sidste dage kom Ca. 6.500 tyske flygtninge til Aabenraa, der blev drevet fremad af de fremrykkende sovjetiske styrker Arkivar Leif Hansen Nielsen, der har arbejdet med de tyske flygtninges historie Sønderjylland, fortæller her om indkvarteringen af flygtninge i byen og de mange dødsfald blandt flygtningene	2011	49
Aabenraa øl		2011	64
De glemte kager		2011	65
Resolutionen i Aabenraa november 1918	.Den 4. november 1918 brød revolutionen løs i Kiel, da marinesoldaterne rejste det røde flag og oprettede et soldaterråd. Få dage senere bredte revolutionen sig også til Aabenraa med oprettelse af arbejder- og soldaterråd. Som formand for arbejderrådet i Aabenraa var murer Wilhelm Ewald i orkanens øje fra den første dag. Et par år efter Genforeningen skrev han sine erindringer om revolutionen i Aabenraa, som her gengives i dansk oversættelse ved Carlo Daus-Petersen og en indledning ved museumsinspektør Kim Furdal	2012	6
Fra den gamle Nygade	Fhv. sognepræst i Gelsted, Erik Jakob Petersen, fortæller om huse og mennesker i Nygade. Historier fra Bybakken bragte i 2011 første del af hans erindringer under overskriften - " en kalejdoskopisk fortælling".	2012	57
Skibsreder Michael Jebsen, Aabenraa (1835-1899)	Skibsreder Michael Jebsens liv afspejler de forskellige virkninger af globaliseringen i anden halvdel af 1800-tallet. Det er en af konklusionerne på Dr. Bert Beckers foredrag på Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Aabenraa, den 18. juni 2013, der tager afsæt i hans bog "Michael Jebsen 1835-1899 Reeder und Politiker", som udkom tidligere på året Redaktionen har fået lov til at bringe hans foredrag. Artiklen er oversat af Carlo Daus-Petersen og Immo Doege.	2013	6
I købmandslære hos W.P. Schmidt	Arbejdsdagen var lang og man kom tidligt i seng men. L.C. Duborg glemte aldrig sin læretid i W.P. Schmidts købmandsgård i årene omkring Genforeningen. Fra Willy Schmidt har redaktionen modtaget hans erindringer skrevet i 1981.	2013	27
Barn og ung under Anden Verdenskrig	"Jeg var en helt almindelig pige, i en helt almindelig familie i Aabenraa". Således indleder Esther Buchreitz (f. 1928) sine erindringer om tiden som barn og ung under Anden Verdenskrig.	2013	41
Luftkamp over Aabenraa Fjord	Natten til den 18. august 1943 udspandt sig et luftslag over Sønderjylland, hvor tre britiske bombefly blev skudt ned på vej hjem fra et bombetogt i Nordtyskland. Den ene Lancaster JA 691 blev skudt ned over Aabenraa Fjord. Hans Jürgen Nissen har set nærmere	2013	53

	på de dramatiske begivenheder og de militærteknologiske forudsætninger.		
Da Gestapo hentede den forkerte farver Jacobsen 60	Den 26. maj 1944 tidligt om morgenen bankede Gestapo på døren til Farver Jacobsen i Ramsherred 47a, men noget gik galt. Bendt Jacobsen fortæller om forviklingen, der førte til, at Farver Jacobsen kom til Sverige. Bendt Jacobsen er født 1933, som den fjerde og sidste farver i Jacobsen familien.	2013	60
Robert Petersen fortæller	Robert Petersen voksede op som søn af skipper og senere skibsværftsejer Albert Petersen og blev senere hen driftsleder og ejer af Aabenraa Værft A/S. Artiklen er et referat af museumsinspektør Mikkel Leth Jespersens samtale med Robert Petersen, der fandt sted på søfartsmuseet i Aabenraa den 26. oktober 2011.	2013	63
Hvor lå den ældste kirke i Aabenraa? side	Opneraas Kirke blev bygget i Humlehaven i midten af 1200-tallet, men den præcise placering har ikke været kendt. Mag. art. Jørgen Witte har fundet fotos fra byggeriet af fjernvarmecentralen i 1957, der peger på en beliggenhed lige bag ved Skibbrogade 7	2014	6
Fra Kirkepladsen til Forstallé - Aabenraas gamle og ny kirkegård side	Ligesom andre gamle købstæder fik Aabenraa fra sidst i 1700'erne problemer med begravelse af sine døde. Tiden var løbet fra begravelser inde i Sct. Nicolai kirke, og kirkegården udenfor var overfyldt. Men det var ikke let at bryde med gamle traditioner og blive enige om anlæggelse af en ny kirkegård. Artiklen fortæller forhistorien bag Aabenraas nuværende kirkegård, som blev indviet i 1826.	2014	16
Krigene 1848-50 og 1864 og mindesmærkerne på Aabenraa kirkegård	Historien bag de to store mindesmærker opsat fra henholdsvis dansk og tysk side efter de slesvigske krige er hidtil aldrig blevet belyst. Det er denne historie, som her fortælles med udgangspunkt i grundige kildestudier	2014	21
Erindringer om Prima Kulimport & Skibsfart A/S, Aabenraa	I artiklen fortæller Erika Knudsen om firmaet Primas historie. Hun er datter af Peter Mailund, hvis virke i firmaet strakte sig over årene 1922 til 1946. Prima blev udviklet til en betydelig virksomhed, en væsentlig faktor i Aabenraa, som rakte langt ud over regionen og var samtidig en vigtig del af forfatterens barndom	2014	32
Kolstrup boligforening 1952-54	Uddrag af bestyrelsesformand Christian Brodersens dagbogsberetning. Pensioneret forretningsfører i Kolstrup Boligforening Orla Jensen bringer uddrag af nu afdøde formand Christian Brodersens dagbog om den daglige administration og ledelse af Kolstrup Boligforening fra perioden 1952 til 1954.	2014	38
Hans Bruhns erindringer - et supplement	Kaptajn Hans Bruhns erindringer er blandt de mest spændende beretninger om Aabenraa-søfartens historie. De blev første gang trykt i 1957 og genudgivet i 2008 med fornyet interesse til følge. Det er dog ikke det hele, der er kommet med, blandt andet dette uddrag, som er meddelt af museumsinspektør Mikkel Leth Jespersen	2014	56
Aabenraa på revolutionstiden - Inficeret af Pariserluft?	Der udbrød uroligheder i Aabenraa i 1790. Amtmanden mente, at protesterne var "inficeret" af luften fra den franske revolution. Var det en begrundet på-	2015	6

	stand? Var der grobund for revolutionstanker i datidens Aabenraa? Historiker dr. phil. Lars Henningsen har undersøgt sagen.		
Englandskrigenes kystbatterier i Aabenraa	På baggrund af nye arkivalske fund skildrer bankmand, lokalhistoriker og forfatter Erik Housted historien om de to kystbatterier, som blev anlagt i Aabenraa i 1807/1808.	2015	18
Trange Kår. Livet i "Æ Stenbarakke" i Aabenraa under og efter anden verdenskrig	Pensioneret ingeniør Manfred Federau fortæller om sin opvækst under beskedne kår i 1940'ernes Aabenraa.	2015	30
Set fra trappestenen - flere småglimt fra drengetiden i 1940-47	Forhenværende sognepræst Erik Jakob Petersen fortæller om sine erindringer fra 1940'erne. Beskrivelsen er en fortsættelse af to tidligere artikler i <i>Historier fra bybakken</i> . Den første, "Nygade - en kalejdoskopisk fortælling", kom i 2011 - udgaven, og den anden, "Fra den gamle Nygade", kom i 2012 - udgaven.	2015	46
Ungdomsminder fra 1848	Artiklen er et genoptryk af major C. Gamborgs erindringer fra 1848. De har tidligere været bragt som føljeton i tidsskriftet <i>Vort Forsvar</i> årgang 1891, som ikke længere er tilgængeligt på almindelige folkebiblioteker. Transskriptionen er foretaget af Carlo Daus-Petersen.	2015	56
Handelslivet kræver dristighed og vovemod... men vi skal kunne sove roligt om natten! Købmandsgården Søndergade 24 og købmændene	På baggrund af skriftlige kilder og egne erfaringer fortæller forhenværende direktør Carlo Daus-Petersen om handelsvirksomheden i Søndergade 24 og om de købmænd, der havde deres virke i ejendommen fra 1885 til 1993.	2016	6
"Ligger Danmark i Aabenraa, eller er I naboer?". Kaptajn Christoffer Conrad Fischers beretning fra Rio de Janeiro og New Orleans 1839/40	Museumsinspektør Mikkel Leth Jespersen har transskriberet og oversat denne i Aabenraa så berømte beretning fra sejlskibenes storhedstid.	2016	30
Dansk-tysk strid skjult under kirkegulvet	Forhenværende leder af Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, dr. phil. Lars N. Henningsen fortæller om et interessant fund i Sct. Jørgen Kirke og dets nationale betydning.	2016	40
Brev fra Jep og Doris	Civilingeniør og bachelor i historie Jens Rasmussen har transskriberet dette hidtil upublicerede brev fra kaptajnsfruen Dorothea Nissen og hendes mand kaptajn Jep Nissen, som de skrev hjem fra Amoy i 1865. Jens Rasmussen er selv en efterkommer af Dorothea Nissens søster.	2016	44
Et heltekapel i Aabenraa 1916	Forhenværende leder af Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, dr. phil. Lars N. Henningsen fortæller om de kuldsejlede planer om et heltekapel for de tyske faldne under 1. Verdenskrig.	2016	54
En sejltur til Barsø under krigen 1864	Civilingeniør og bachelor i historie Jens Rasmussen har transskriberet Hans Bruhns oprindelige historie om hans tur til Barsø sammen med de øverstkommanderende for den tyske hær under krigen 1864.	2016	56
Borgmester Bendix Schow som politimester og censor i Aabenraa i 1830erne	Forhenværende borgmester mag. art. Jørgen Witte har udforsket borgmester Bendix Schow og den enevældige kongemagts styring af opinionen i en vanskelig tid.	2016	62

På valsen med Carl F. Rosenvold	Tillæg til årsskiftet 2016	2016	
Et tidsbillede. Helga Niensens erindringer om livet i Aabenraa for 70-80 år siden	Aabenraa-pigen Helga Nielsen, årgang 1924, beretter om sin barndom i mellemkrigstidens Aabenraa og tiden under og umiddelbart efter 2. Verdenskrig, hvor hun blandt andet tog sig af krigsflygtninge i Hamborg. Pennen er ført af journalist Sven-Erik Ravn.	2017	6
Havnearbejderstrejken 1982/1983 - en personlig beretning	Carlo Daus-Petersen, som var formand for havnens arbejdsgivere, fortæller om havnearbejderstrejken 1982/1983 med særligt fokus på hændelsesforløbet på Aabenraa Havn.	2017	6
En fynbo kom til Sønderjylland i 1955 - og blev hængende	Pensioneret ingeniør og maritim ildsjæl Gunnar Pedersen årgang 1930 skriver om sin ungdom som "tyskerhader" og sit møde med Sønderjylland, mindretallene og det danske flertal.	2017	34
Aabenraa Karrosserifabrik - fra start til slut	side 52 Finn Hove, som var direktør på Aabenraa Karrosserifabrik fra 1986 til 1990, fortæller om Aabenraa Karrosserifabriks historie.	2017	52
Mine erindringer om Aabenraa Motorfabrik	Forhenværende direktør og indehaver af Aabenraa Motorfabrik, Heinrich Callesen, skriver om sin virksomhed, der i tre generationer var i Callesen-familiens eje.	2017	66
Karrieren vandt over frygten for at bo i en by med en regn af bomber	Artiklen er pensioneret revisor Christian Conradsens (f. 1917) beretning til journalist Sven-Erik Ravn om sin tid i Berlin i de sidste år af 2. Verdenskrigs rasen samt minder fra barndommen i Aabenraa.	2017	80
Erik Jessen - en rigtig Aabenraa-dreng	De tre sønner, Hans, Jørgen og Anders, beretter om deres far, forhenværende borgmester i Aabenraa og amtsborgmester i Sønderjylland, Erik Jessen.	2017	88
Aabenraa, med en tysk soldats øjne i 1864	Historiker og enhedsleder ved Museum Sønderjylland Carsten Porskrog Rasmussen fortæller om et hjemvendt maleri af Aabenraa, malet af en tysk soldat i 1864.	2018	6
Barndomsminder	Aabenraa-pigen Ingrid Christiansen årgang 1944, der har levet størstedelen af sit voksenliv i Sverige, fortæller om sin opvækst i Aabenraa i 1950'erne	2018	11
Jørgensgård - kvarteret mellem kejsertid og genforening	Historiker og pensioneret afdelingsleder på Studiefdelingen ved Dansk Centralbibliotek i Syslevig Lars N. Henningsen fortæller om Jørgensgård - kvarteret med fokus på kejsertiden.	2018	28
Min tid på Værket	Pensioneret ingeniør og maritim ildsjæl Gunnar Pedersen fortæller om sine 10 år på Sønderjyllands Højspændingsværk og den store betydning, denne tid fik for ham.	2018	42
Fra pen og blæk til moderne tider. Af Preben Jakobsens erindringer	Journalist Sven-Erik Ravn har interviewet pensioneret bankmand Preben Jakobsen om hans liv med fokus på karrieren i Aabenraa Sparekasse.	2018	58
De første officielle lodser i Aabenraa i tiden frem til 1900	Erika Knudsen født Mailund fortæller om de første officielle lodser i Aabenraa, som var blandt hendes og hendes mands forfædre.	2018	66
Johnny Jebsen. Et essay om min søgen efter dobbeltagenten og hans rødder i Aabenraa	Kurt Seifert fortæller den dramatiske historie om dobbeltagenten Johnny Jebsen og hans ophav i Aabenraa.	2018	70
Danmarks yngste brugsuddeler	Berit Jessen fortæller om sin farfar, brugsuddeler Hans Peter Jessen, og hans virke i Aabenraa	2019	6
Dannebrogs første by: Aabenraa	Historiker Lars Henningsen går bag fortællingen om, at det var til Aabenraa, Valdemar Sejrs første	2019	12

	Dannebrog, efter det faldt ned under slaget ved Lyndanisse i 1219.		
En lystbådehavn bliver til	Pensioneret ingeniør og maritim ildsjæl Gunnar Pedersen fortæller om sin rolle i etableringen af Aabenraas lystbådehavn.	2019	22
Fra Auroras Kanonlaug til Kronprinsens Kanonbatteri	Pensioneret ingeniør og maritim ildsjæl Gunnar Pedersen fortæller om sit arbejde med udviklingen af kanonprojekter i Aabenraa.	2019	30
Luftkamp over Rise 8. januar 1943	Pensioneret statsskovrider i Aabenraa Skovdistrikt Erik B. Nielsen fortæller historien om et Air Force Lancaster fly, som blev ramt og styrtede ned i Søst skov.	2019	40
Begravelse af allierede flyvere på Aabenraa Kirkegård under 2. Verdenskrig	Pensioneret statsskovrider i Aabenraa Skovdistrikt Erik B. Nielsen fortæller historien om de allierede flyvere, der blev skudt ned og begravet på Aabenraa Kirkegård.	2019	46
En Royal Air Force-navigatør genser Aabenraa	Forhenværende Britisk Konsul Carlo Daus-Petersen fortæller om en dramatisk landing ved Rise i maj 1942 og om den overlevende navigatørs besøg i Aabenraa 40 år senere.	2019	50
I regn og slud æ Jydske skal ud	Leif Gerhard Nissen fortæller om sin tid som avisbud i Aabenraa i 1950'erne.	2019	60
Har man sagt slagter, har man samtidig sagt Johansen	Journalist Knud Barfod har interviewet slagtermester Hans Henrik Johansen om familieslagteriets i 100-årige historie.	2019	67
Mester Sørensen og den forsølvende kasket	Journalist Knud Barfod har interviewet slagtermester Egon Sørensen om hans 33 år på Aabenraa Andels Svineslagteri på Kilen.	2019	74
Bjergskov Asfaltværk	Sektionsingeniør Eigil Jensen fortæller om sin mangeårige arbejdsplads syd for Aabenraa.	2019	78